

Cecilia Toh neanu

**NO IUNI
DE
FILOSOFIE MORAL**

Copyright © 2013, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TOHĂNEANU, CECILIA

Noțiuni de filosofie morală / Cecilia Tohăneanu. –
București : Pro Universitaria, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-740-6

PREFA

Educația etică este un element de esențial al pregătirii de specialitate, care se datorează în primul rând diferența dintre imaginea de profesie și cea de simplă meserie a unui domeniu de activitate. Nu întâmplător, profesionalismul devine tot mai mult un concept asociat cu cel de etică, înțeles ca studiu al principiilor și standardelor care motivează și fundamentează conduita specialiștilor dintr-o sferă de activitate.

Această carte oferă o introducere accesibilă în domeniul eticii pentru studenții de la facultățile non-filosofice (științe politice, științele comunicării, științele economice, etc.), o privire generală asupra principalelor noțiuni și teorii morale. Fără a face apel la tradițiile teoriei morale bazate, în principal, pe filosofia occidentală, cartea urmărește să-i ajute pe studenții non-specializați în filosofie să înțeleagă supozițiile care stau la baza acestor tradiții și să-și formeze propriile opinii despre modul de abordare a judecății etice.

Deși includerea teoriilor morale în *curriculum*-ul eticii profesionale ar putea părea inutilă, lipsită de un beneficiu real pentru studenți, aceste teorii le oferă structurile necesare analizei și evaluării problemelor etice. Ele sunt un instrument util pentru a-i ajuta să analizeze logic astfel de probleme, să evalueze dacă o acțiune sau o regulă particulară este justificată etic și să ajungă la o decizie care poate fi apărută, susținută în mod rațional.

Prezentarea teoriilor morale în cadrul unui curs de etică profesional este conceput ca o cale de a încuraja studentul să se detașeze de sentimente sau dorințe, care adesea tind să distorsioneze viziunea noastră morală, și să trateze o problemă etică dintr-un punct de vedere rațional. Servindu-le ca ghid pentru a determina dacă o acțiune este moralmente corectă, greit sau permisibilă, aceste teorii contribuie la rafinarea concepției morale a studenților, prin dezvoltarea unei scheme de gândire mai sistematizate, mai raționale. Cu ajutorul acestora ei pot reflecta asupra deciziilor etice pe care vor fi solicitați să le ia, fie atunci când dezbate și analizează un studiu de caz, fie în domeniul profesional pe care l-au ales.

Merită să-i familiarizeze pe studenți cu instrumentele teoretice de bază ale abordării problemelor morale, această lucrare este o propedeutică la etica profesională. Două volume distincte, *Introducere în etica politică* și *Introducere în etica relațiilor publice*, sunt dedicate examinării standardelor morale specifice domeniului politicii, respectiv, al comunicării și relațiilor publice, dilemelor și provocărilor etice cu care se confruntă specialiștii acestor domenii.

Împreună, *Noțiuni de filosofie morală* și cele două *Introduceri* furnizează studenților de la specializările respective mijloacele necesare pentru a lua decizii etice în viitoarea lor sferă de activitate, oferindu-le posibilitatea de a cunoaște modul în care practicienii acestor profesii sistematizează și dezvoltă standardele morale particulare ale breslei lor, precum și felul în care aceste standarde sunt aplicate în practica cotidiană.

PARTEA ÎNTÂI

CONCEPTE FUNDAMENTALE

1

ETIC , MORAL I AGENT MORAL

Cuvinte cheie: etic , moral , etos, teorie etic , metaetic , etic aplicat

1.1. Ce este etica?

La modul cel mai general, etica este definită ca un ansamblu de norme care c l uzesc conduita și activitatea oamenilor. În limbajul cotidian, „etic” și „moral” sunt folosiți ca termeni echivalenți. Explicația utilizării lor interanjabile st , probabil, în semnificația comună a termenilor originari, *ethos* (în greacă) și *mores* (în latin) desemnând unul și același lucru, respectiv, obicei. În filosofie, acești termeni sunt utilizați, de regulă , în mod distinct. De exemplu, George Cheney *at al.* desemnează prin etic sistemul de principii care definesc ce este un comportament corect și unul incorect. Prin „moral ”, autorii au în vedere standardele practice împ rt ite în comun de membrii unei colectivități umane particulare referitoare la ceea ce este corect/incorect, drept/nedrept, bine/r u. Potrivit autorilor, confundarea celor două concepte conduce la pierderea din vedere a rolului eticii de ghid al comportamentului corect. În opinia lor, etica nu este exterioară vieții cotidiene, ceva la care apelăm doar în situații neobișnuite. Ea este relevantă în viața

noastr de zi cu zi: “De obicei, problemele etice reflect aplicabilitatea mai larg a unui sistem etic: [...] Cum m conformez societ ii? Cum a putea fi o persoan corect ? [...] Cum ar trebui s tr iesc? Cum ar trebui s tr iesc în a a fel încât s dau sens vie ii mele? Cum a putea fi fericit?” Toate aceste întreb ri au un singur obiect: c ile, “metodele de a tr i corect”, de a duce “o via bogat în rela ii cu al i oameni, fie în mod direct, fie prin intermediul unor institu ii comune.”¹

F r s conteste existen a unei strânse leg turi între etic i moralitate, Jean-Marc Coicaud i Daniel Warner argumenteaz , i ei, c cele dou no iuni nu sunt identice. Astfel, moralitatea define te binele i r ul din perspectiva unor standarde absolute; elogiarea a ceea ce este bine i condamnarea a ceea ce este r u sunt realizate în termeni absolu i. Etica abordeaz binele i r ul luând în considerare „imperativul reciprocit ii între oameni, nevoia de a facilita via a lor împreun .”²

Ceea ce distinge etica de moralitate este, a adar, dimensiunea ei social . Etica nu vizeaz persoana în mod izolat, în unitate doar cu sine îns i, ci existen a ei *împreun* -

---

¹ George Cheney, Daniel J. Lair, Dean Ritz, Brenden E. Kendall, *Just a Job? Communication, Ethics and Professional Life*, Oxford University Press, Oxford, 2010, p. 63.

² Jean-Marc Coicaud and Daniel Warner, “Introduction: Reflections on the Extent and Limits of Contemporary International Ethics” în Jean-Marc Coicaud, Daniel Warner (Eds.), *Ethics and International Affairs: Extent and Limits*, United Nations University Press, New York, 2001, p. 3.

cu-ceilalți și cu lumea. Urmărind să integreze existența celorlalți în propriul nostru mod de a gândi și acționa, ea ne determină simțim că viața noastră individual include și viața celorlalți, că „identitatea noastră este definită prin relațiile cu ceilalți”.³ Comportamentul etic, presupunând experiența reciprocității, se traduce prin recunoașterea drepturilor semenilor noi și datorită de a le respecta.

Ca cerință indispensabilă a *existenței împreună* a oamenilor, reciprocitatea generează, la rândul ei, simțul responsabilității și al solidarității. Responsabilitatea și solidaritatea, în termenii cetera este concepută conduita etică, sunt virtuți eminentamente sociale, a căror esență constă în “recunoașterea a ceea ce datorăm altora.”⁴ Constituind piatra de temelie a oricărei etici, aceste două noțiuni dobândesc o importanță crucială în cadrul eticii contemporane, democratice.

Modul distinct în care este privit ființa umană - în solitudinea ei egoistă sau, dimpotrivă, în interacțiunea ei solidară cu ceilalți - explică predispoziția moralității “de a fi intolerant în judecățile ei absolute” și, respectiv, tendința eticii de a preui și cultiva toleranța, sondând cât posibil „de a armoniza și uni oameni diferiți și punctele lor de vedere

---

³ Coicaud and Warner, “Introduction”, p. 2.

⁴ Coicaud and Warner, “Introduction”, p. 2.

diverse.”⁵ Toleran a, al tui de dreptate, dragoste, prietenie, compasiune sau generozitate sunt, toate, valori care îi unesc pe oameni i care joac un rol esen ial în etic .

În *Dic ionarul de filozofie i logic* , Antony Flew distinge dou sensuri ale termenului etic , unul profan, i altul filosofic. În utilizarea obi nuit , „etica” desemneaz „un ansamblu de standarde în raport cu care un grup sau o comunitate uman decid s - i regleze comportamentul – spre a deosebi ce este legitim sau acceptabil în urm rirea scopurilor lor de ceea ce nu este a a”. Etica filosofic cerceteaz principiile fundamentale care c l uzesc sau ar trebui s c l uzeasc în general comportamentul uman, adic „via a oamenilor ca oameni”. De i are leg tur cu accep iunea profan a termenului, etica în sens filosofic este un studiu teoretic, i nu „un ghid de via practic”.⁶

O concep ie alternativ despre etica filosofic este cea a lui Peter Singer. El consider c un sistem etic trebuie s fie relevant teoretic i practic deopotriv . Mai mult, dup Singer, importan a practic a unui set de principii morale este cea care valideaz relevan a lor teoretic . “Etica, spune el, nu este un sistem ideal” de reguli simple (cum ar fi “Nu min i”, “Nu fura”, “Nu ucide”) “care este nobil în teorie” dar “f r valoare practic ”, deci, inaplicabil la lumea real . “Afirma ia contrar

---

⁵ Coicaud and Warner, “Introduction”, p. 3.

⁶ Vezi Antony Flew, *Dic ionar de filozofie i logic* , trad. D. Stoianovici, Editura Humanitas, Bucure ti, 1996, pp. 119-120.